

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL**Zitting 1972-1973**

Nr. 88a

VOORLOPIG VERSLAG van de vaste Commissie voor Justitie omtrent het ontwerp van wet herziening van de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering betreffende toevoeging van een raadsman en toepassing van voorlopige hechtenis en wijziging van de artikelen 27 en 77 hh van het Wetboek van Strafrecht.

Algemeen

Van verschillende zijden gaf men te kennen zich in dit verslag te willen beperken tot het maken van enkele opmerkingen en het stellen van enige vragen. Wel behield men zich voor bij de openbare beraadslaging in te gaan op andere met dit wetsontwerp samenhangende onderwerpen dan die, welke in dit verslag ter sprake zijn gebracht.

De leden van de fractie van de V.V.D. achtten dit ontwerp van wet van bijzonder belang, omdat het betrekking heeft op de belangrijkste beperkingen van het grondrecht op persoonlijke vrijheid. De afbakening enerzijds van dit gewichtige grondrecht, het belang anderzijds van de gemeenschap en van de individuele ingezetenen bij bescherming tegen ernstige aantastingen van de rechtsorde en van lijf en goed stelt zowel de wetgever als degenen die de wettelijke regels moeten toepassen aanhoudend voor moeilijke problemen. De hier aan het woord zijnde leden zouden gaarne vernemen, of de Minister van oordeel is dat na de zeer langdurige behandeling van dit ontwerp in de Tweede Kamer het uiteindelijk verkregen resultaat aanvaardbaar moet worden geacht. Meent hij niet dat het ondermeer de taak van het openbaar ministerie en de advocatuur te zeer verzwaart, de taak van de politie bemoeilijkt en de scherpe stijging van de criminaliteit eer zal bevorderen dan tegengaan?

Deze leden spraken de wens uit, dat, indien dit wetsontwerp tot wet wordt verheven, de Minister ruime aandacht zal geven aan de wijze, waarop de nieuwe voorschriften in de praktijk zullen worden toegepast.

Bijstand aan verdachten

De leden van de V.V.D.-fractie zouden er gaarne over worden ingelicht, of er reeds experimenten worden voorbereid om andere dan juridische hulp te bieden aan verdachten die op een politiebureau worden vastgehouden. Bij de behandeling van dit ontwerp in de Tweede Kamer heeft de Minister toegezegd aan dergelijke experimenten mede te werken en zo nodig deze zelfs te stimuleren.

Voorts vroegen deze leden, of de Minister een raming kan geven van de kosten, welke gemoeid zullen zijn met de toevoeging van een raadsman aan elke verdachte die in verzekering wordt gesteld? Is die toevoeging wel zinvol als de verdachte niet te kennen heeft gegeven daarop prijs te stellen? Wat staat de advocaat te doen als de verdachte zijn bijstand niet wenst? Krijgt hij dan toch een vergoeding?

Van de zijde van de fractie van de P.S.P. werd de mogelijkheid geopperd, dat ten aanzien van inverzekeringgestelde, die bijstand van een toegevoegd (piket) advocaat heeft de rechter-commissaris de vordering tot bewaring afwijst. Dan wordt er geen raadsman toegevoegd en de verdachte wordt in vrijheid gesteld. De officier van justitie gaat in appel en de behandeling voor de raadkamer volgt binnen enkele dagen. Het vragen van een raadsman via de Raad voor Rechtsbijstand – indien de verdachte onvermogen is – vergt veel tijd. Is de Minister bereid te bevorderen, dat deze lacune wordt opgevuld?

Voorts stelde het hier aan het woord zijnde lid de vraag, hoe het staat met rechtsbijstand aan vreemdelingen. In veel gevallen immers moet een verdachte zich wenden tot de Raad voor Rechtsbijstand tot het verkrijgen van een raadsman of het continueren van reeds genoten (piket)bijstand.

Artikel 10 van de wet tot regeling van de rechtsbijstand aan on- en minvermogenen en de circulaire van 1 november 1972 (R.O. 703/872) sluiten grote groepen van vreemdelingen uit van kosteloze rechtshulp, met name in strafzaken en zaken betreffende de toepassing van de Vreemdelingenwet en de Uitleveringswet. In verband hiermede stelde dit lid de volgende vragen.

Hoe komt een vreemdeling (indien een en ander niet bij verdrag is geregeld) in strafzaken aan kosteloze rechtsbijstand in geval deze niet door de Raad voor de Rechtsbijstand kan worden verleend en hoe verkrijgt een vreemdeling die niet is aangehouden en in bewaring gesteld die kosteloze bijstand? Hoe staat het met de rechtsbijstand aan mensen die krachtens de Vreemdelingenwet in bewaring worden gesteld? Zou het niet wenselijk zijn, dat deze mensen bijstand van een advocaat konden vragen analoog aan de voorziening gegeven in artikel 40 van het Wetboek van Strafvordering?

In beginsel toch zou iedere vreemdeling, zodra hij op welke wijze dan ook van zijn vrijheid is beroofd de bijstand van een raadsman moeten kunnen krijgen.

Wijzigingen in het Wetboek van Strafvordering

De leden van de fracties van de P.v.d.A., de V.V.D., D'66 en de P.P.R. zouden gaarne vernemen, of de Minister reeds uitvoering heeft gegeven – en zo ja op welke wijze – aan de door de Tweede Kamer aangenomen motie van de heer Van Schaik c.s. (stuk nr. 41) er toe strekkende om een gericht advies te vragen aan de Commissie partiële herziening strafvordering over de mogelijkheden van andere dwangmiddelen dan de voorlopige hechtenis.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen in dit verband, of de commissie bij haar onderzoek ook zal betrekken de ervaringen die in het buitenland zijn opgedaan met alternatieve dwangmiddelen. De wenselijkheid daarvan lijkt groot, nu in andere landen, met name in Frankrijk, andere dwangmiddelen dan de preventieve hechtenis zijn ingevoerd.

De leden van de fracties van de P.v.d.A., D'66 en de P.P.R. stelden de vraag, of het, ter uitsluiting van de mogelijkheid, dat voor minder ernstige gevallen van diefstal reeds voorlopige hechtenis wordt toegepast, geen zin zou hebben een apart gekwalificeerd delict te maken van de kleine diefstal (bijvoorbeeld winkeldiefstal beneden een bepaald bedrag) en dit met een veel lagere maximumstraf, bij voorbeeld zes maanden, te bedreigen.

Dezelfde leden vroegen, hoe de Minister staat tegenover het enige jaren geleden o.a. door een commissie uit de Dr. Wiarda Beckmansstichting geopperde denkbeeld, bekennende verdachten terstond deelachtig te maken aan het regime van tot gevangenisstraf veroordeelden?

Voorts stelden deze leden de vraag, of het rechtbanken en gerechtshoven vrij staat zelf imprimés te ontwerpen en in gebruik te nemen buiten de Centrale Commissie voor de Administratiën der Gerechten om? Zo ja, wat wil de Minister dan doen om een afglijden via imprimés naar weinigzeggende stan-

daardformuleringen bij de toepassing van de bepalingen omtrent voorlopige hechtenis te voorkomen?

De leden van de fractie van de V.V.D. merkten op, dat het motief, dat ter grondslag ligt aan het bij amendement ingevolgde nieuwe tweede lid van artikel 29 van het Wetboek van Strafvordering, hen wel aansprak. Toch vroegen zij zich af, of deze bepaling niet in te algemene bewoordingen is gesteld en daardoor hetzij niet volledig zal worden nageleefd, hetzij aanleiding zal geven tot moeilijkheden. Verplicht deze bepaling een politieambtenaar die een overtreding van een parkeer-verbod constateert het gesprek met de verdachte te beginnen met de in dit lid voorgeschreven mededeling? Moet hij dat ook doen als hij een minderjarige staande houdt die op een fiets rijdt zonder bel of in strijd met een plaatselijke politieverordening met een bal op straat speelt? Is de Minister voornemens richtlijnen uit te vaardigen omtrent de toepassing van dit artikel en, zo ja, hoe zullen deze luiden?

Is er enige sanctie op het aan het derde lid van artikel 29 toegevoegde gebod om in het proces-verbaal melding te maken van de mededeling aan de verdachte dat hij niet verplicht is tot antwoorden?

De leden van de fractie van de C.H.U. vroegen, welke de rechtsgevolgen zijn, indien een rechter of president van een rechtbank ter terechtzitting nalaat de verdachte mede te delen, dat hij niet behoeft te antwoorden. Zou dit leiden tot nietigheid van het proces?

De leden van de fracties van de P.v.d.A., D'66 en de P.P.R. vroegen voorts of de Minister bereid is een circulaire aan de politie te doen uitgaan, waarin er op wordt gewezen dat raadslieden het recht hebben politie-verhoren bij te wonen en waarin wordt voorgeschreven dat de raadsman, zo verdachte er een heeft, in kennis wordt gesteld van dag en uur van het verhoor?

De leden van de fractie van de V.V.D. merkten op, dat in het laatste lid van artikel 66 o.m. het vorige lid van overeenkomstige toepassing verklaard. Aangenomen wordt, dat hiermede alleen de tweede zin van dit lid is bedoeld.

Dezelfde leden vroegen, of de redactie van artikel 67a niet medebrengt, dat een van oplichting verdacht persoon niet in voorlopige hechtenis kan worden gesteld, ook als ernstig moet worden gevreesd dat hij, zo hij op vrije voeten blijft, nieuwe oplichtingen zal plegen. Acht de Minister dit niet ongewenst? Een zelfde vraag kan worden gesteld ten aanzien van personen verdacht van overtreding van artikel 326a of 432 onder 3° van het Wetboek van Strafrecht en artikel 36, lid 3, van de Wegenverkeerswet.

De leden van de fractie van de C.H.U. wezen erop, dat de Minister in de memorie van antwoord (blz. 14, rechterkolom) met betrekking tot artikel 71 van het Wetboek van Strafvordering had medegedeeld, dat vóór de totstandkoming in de wet van 20 mei 1955 (*Stb.* 208) geen appèl voor de verdachte openstond tegen een bevel tot voorlopig hechtenis. Deze leden meenden, dat deze mededeling op een vergissing berust. Vóór de totstandkoming dezer wet kon de verdachte wel hoger beroep instellen tegen een bevel tot gevangenneming of gevangenhouding maar niet tegen een bevel tot verlenging van zijn gevangenhouding. Thans is de situatie zo, dat dit kan als tevoren geen hoger beroep is ingesteld tegen een bevel tot gevangenhouding of tegen een bevel tot verlenging daarvan.

De leden van de fracties van de P.v.d.A., D'66 en de P.P.R. vroegen, of het geen aanbeveling had verdiend, door een uitzonderingsbepaling artikel 242 lid 2 van het Wetboek van Strafvordering ook nog toepasselijk te laten blijven, wanneer de officier van justitie het nieuwe artikel 280a hanteert, zodat hij, tot aan de hervatting van het onderzoek op de terechtzitting, zou kunnen seponeren indien de resultaten van het vooronderzoek hem daartoe aanleiding geven?

Dezelfde leden waren van oordeel, dat de niet onbedenklijke uitwijkregeling van de nieuwe artikelen 261, 277a, 280a en

314a van Wetboek van Strafvordering in een niet onaanzienlijk aantal gevallen had kunnen worden vermeden, indien de mogelijkheid was geopend, de geldigheidsduur van de voorlopige hechtenis meer dan tweemaal te verlengen, mits na overleg tussen rechter-commissaris, officier van justitie, raadsman en verdachte deze laatste zich hier schriftelijk mee akkoord verklaart. Zou in de toekomst niet een dergelijke oplossing mogelijk moeten worden gemaakt?

Vastgesteld, 12 september 1973.

KAULINGFREKS

MAEIJER

BRONGERSMA (*Voorzitter*)

TROOSTWIJK (*plv.*)

POLAK

PIKET

BOUKEMA

SCHWARZ

BOEKMAN

AGTERBERG

MEULEMAN

VAN WIJK.